

TRNAVSKÁ UNIVERZITA V TRNAVE PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra občianskeho a obchodného práva

Trnavské právnické debaty

ZODPOVEDNOSŤ ZA ŠKODU VOČI TRETÍM SPÔSOBENÚ POMOCNÍKOM A POISTENIE ZODPOVEDNOSTI ZA ŠKODU

Pričítanie škody a exces
Spoločná zodpovednosť
Regresné nároky

Diskusný seminár

Dátum a čas:	7. júna 2019, 9:00
Miesto:	Budova Právnickej fakulty, Kollárova 10, Trnava https://goo.gl/maps/hvfx9MoVXiv
Prihlasovací link:	https://docs.google.com/forms/d/13LZDVutuPWdxRGMvH-TlffknQa9N9ENzqaxYDMZwbps/edit
Kontaktný email:	pravnickedebaty@gmail.com

POPIS A CIEĽ SEMINÁRA

Seminár bude zameraný na tieto čiastkové otázky:

- za akých podmienok má zamestnávateľ resp. v širšom zmysle princípál (a pre prípad poistenia zodpovednosti za škodu aj poisťovateľ) povinnosť znášať škodu voči tretím spôsobenú jeho pomocníkom
- za akých podmienok možno hovoriť o spoločnej zodpovednosti za škodu princípála a pomocníka a akými pravidlami sa spravuje ich následný regresný vzťah

Cieľom seminára bude na prípadoch ilustrovaných nižšie zhodnotiť možné varianty ich právneho posúdenia vo forme panelovej diskusie.

V paneli diskutujúcich vystúpi **doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M. Ph.D.** z Právnickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, **doc. JUDr. Marcel Dolobáč, PhD.** z Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach a **JUDr. Andrej Stachovič**, sudca Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom.

Priebeh a závery diskusie budú zhrnuté v príspevku zverejnenom v právnickom časopise *Súkromné právo*.

Diskusný seminár sa uskutočňuje s podporou Ministerstva školstva SR v rámci grantového projektu VEGA č. 1/0535/19 Náhrada nemajetkovej ujmy sekundárnych obetí pri usmrtení blízkej osoby.

A. ROZSAH APLIKÁCIE § 420 ODS. 2 OBČIANSKEHO ZÁKONNÍKA

PRÍPAD 1

Spoločnosť A sa v rámci občianskoprávnej kúpnej zmluve zaviazala dodať výrobný materiál na základe príležitostných objednávok od nepodnikateľa – B, a to v deň splatnosti určený ako deň nasledujúci po doručení objednávky. A v deň splatnosti poverí doručenie materiálu jedného zo svojich šóferov. Šofér v daný deň bez súhlasu svojho zamestnávateľa využije služobné auto na sťahovanie svojich vecí a nestihne včas materiál odovzdať B. B sa kvôli neskorej dodávke dostane voči svojmu odberateľovi do omeškania a sumu za zaplatené zmluvné pokuty si z titulu náhrady škody uplatní od A. A má pre tento prípad poistenú zodpovednosť za škodu u poisťovateľa C. A a C však odmietajú nárok uhradiť s argumentáciou, že sa šofér dopustil excesu, v dôsledku čoho nie sú splnené podmienky pre zodpovednosť zamestnávateľa podľa § 420 ods. 2 OZ. B argumentuje, že za riadne splnenie zmluvy môže zodpovedať jedine jeho zmluvný partner A. (Pozn. predpokladajme, že dôvodnosť a výška nároku na náhradu škody nie je sporná.)

PROBLÉM

V Občianskom zákonníku chýba norma obdobná norme v § 331 Obchodného zákonníka¹, ktorou má byť pričítané protiprávne konanie pomocníka – osoby použitej na splnenie zmluvného záväzku – princípálovi, a to vo vzťahu ku škode spôsobenej pomocníkom jeho zmluvnému veriteľovi. Prípad 1 cieľi na sporný rozsah aplikácie § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka² aj na prípad škody spôsobenej porušením zmluvnej povinnosti princípála. Predovšetkým je sporné, či sa § 420 ods. 2 OZ vzťahuje aj na pričítanie škody spôsobenej porušením zmluvnej povinnosti, alebo je potrebné hľadať v občianskom práve iné vhodné riešenie.

PRÁVNA ARGUMENTÁCIA

- § 420 ods. 2 OZ sa vzťahuje aj na škodu spôsobenú pomocníkom porušením zmluvnej povinnosti princípála, pretože Občiansky zákonník inú normu pričítateľnosti (s výnimkou § 726 OZ pre príkaznú zmluvu) neobsahuje.
- § 420 ods. 2 OZ sa nevzťahuje na škodu spôsobenú pomocníkom porušením zmluvnej povinnosti, použitie pomocníka na splnenie zmluvného záväzku sa dá vykladať ako spôsob splnenia dlhu - za riadne splnenie dlhu zodpovedá iba zmluvný veriteľ.
- § 420 ods. 2 OZ sa aplikuje iba na deliktuálnu zodpovednosť princípála, medzeru v Občianskom zákonníku je možné vyplniť analogickou aplikáciou § 331 ObZ.

¹ "Ak dlžník plní svoj záväzok pomocou inej osoby, zodpovedá tak, akoby záväzok plnil sám, ak tento zákon neustanovuje inak."

² „Škoda je spôsobená právnickou osobou alebo fyzickou osobou, keď bola spôsobená pri ich činnosti tými, ktorých na túto činnosť použili. Tieto osoby samy za škodu takto spôsobenú podľa tohto zákona nezodpovedajú; ich zodpovednosť podľa pracovnoprávnych predpisov nie je tým dotknutá.“

DOPADY

- Za nesplnenia podmienok pričítania v § 420 ods. 2 OZ zodpovedá za porušenie zmluvnej povinnosti priamo pomocník a nie princípál.
- Pasívna legitímácia poisťovne a/alebo princípála nie je daná.
- Exces pomocníka nemôže ovplyvniť zodpovednosť princípála za škodu spôsobenú jeho zmluvnému veriteľovi, princípál zodpovedá vo vzťahu k splneniu zmluvy za výsledok.
- Pasívna legitímácia poisťovne a/alebo princípála je daná.

PRÍPAD 2

Variant a) Podobne ako v prípade 1, spoločnosť A poverila šoféra doručením materiálu svojmu zákazníkovi. Šofér namiesto plnenia pracovných úloh použije služobné auto na sťahovanie svojich vecí, počas toho však nezvládne riadenie služobného vozidla a zrazí sa s osobným automobilom poškodeného D, ktorému spôsobí škodu na majetku.

Variant b) Šofér spôsobí dopravnú nehodu a poškodenému D spôsobí škodu na majetku pri doručovaní materiálu od A, avšak bez jeho pokynu na základe vlastnej vedomosti o objednávke a o deň skôr, než je deň splatnosti.

Variant c) Šofér spôsobí dopravnú nehodu a poškodenému D spôsobí škodu na majetku pri doručovaní materiálu od A, avšak v rozpore s pokynom od A išiel nebezpečnejšou zľadovatenou, no rýchlejšou cestou.

Variant d) Šofér spôsobí dopravnú nehodu a poškodenému D spôsobí škodu na majetku pri doručovaní materiálu od A. Šofér nie je zamestnanec A ale živnostník.

PROBLÉM A DOPAD

Prípad 2 smeruje k testovaniu splnenia podmienok pripísania v § 420 ods. 2 OZ, a to: a) škoda spôsobená pri činnosti fyzickej alebo právnickej osoby (princípála), b) osoba pomocníka („... tými, ktorých na túto činnosť použili“). Kým variant a) je učebnicovým príkladom excesu (napríklad rozsudok NS ČR 25 Cdo 2269/2006), ďalšie modifikácie prípadu vyvolávajú otázky. Vymedzenie deliacej čiary medzi zodpovednosťou princípála a priamou zodpovednosťou pomocníka pritom závisí od výkladu oboch kritérií. Žiada sa okrem iného zamerať pozornosť aj na pracovnoprávne aspekty problematiky, t.j.

- podmienky vzniku regresného nároku pri škode v dôsledku nedodržania pokynu,
- možnosť aplikácie pracovnoprávneho obmedzenia rozsahu škody aj na prípad, ak zamestnanec sám zodpovedá za škodu spôsobenú tretiemu,
- pracovnoprávne postavenie samostatného a nesamostatného pomocníka (živnostník vs. zamestnanec).

PRÁVNA ARGUMENTÁCIA

- Ak pomocník pri spôsobení škody plní pracovné úlohy, princípál za škodu zodpovedá bez ohľadu na udelené
- Konanie bez pokynu a v rozpore s pokynom zamestnávateľa predstavuje

- pokyny pomocníkovi. Dodržanie pokynov má relevanciu iba pre následný regres.
- Norma v § 420 ods. 2 OZ výslovne nerozlišuje (ako je tomu v iných právnych poriadkoch) postavenie samostatného a nesamostatného pomocníka. Nie je rozdiel medzi pričítaním škody spôsobenej zamestnancom a živnostníkom.
- exces, zamestnanec zodpovedá za škodu spôsobenú tretej osobe sám.
- Použitou osobou v § 420 ods. 2 OZ je iba nesamostatný pomocník, samostatný pomocník (živnostník) vždy zodpovedá za spôsobenú škodu, pretože na seba preberá riziko výkonu vlastnej podnikateľskej činnosti.

PRÍPAD 3

Variant a) Podnikateľ F na základe zmluvy rekonštruje časti budovy súkromnej nemocnice. Jeho zamestnanec počas výkonu prác využije, že sa v kanceláriách nikto nenachádza a zamestnancom nemocnice ukradne hotovosť a kľúče od auta.

Variant b) Podnikateľ F svojho zamestnanca vopred „upozorní“, že sa v kanceláriách vedenia nemocnice môže nachádzať vyššia hotovosť a dohodne sa s ním na rozdelení ukradnutého, ak sa zamestnancovi naskytne príležitosť ku krádeži.

PROBLÉM A DOPAD

Prípad 3 naráža na problém posudzovania deliktu spáchaného pri príležitosti výkonu činnosti pre principála a potenciálne účastníctvo na delikte. V prípade pozitívneho záveru o účastníctve na delikte vo variante b) by sme tak hovorili o spoločnej zodpovednosti dvoch subjektov, na rozdiel od výsledku pri aplikácii § 420 ods. 2 OZ.

PRÁVNA ARGUMENTÁCIA

- Delikt spáchaný pri príležitosti výkonu činnosti pre principála predstavuje exces, pomocník zaň zodpovedá sám.
- Účastníctvo na delikte nie je známe slovenskému deliktnému právu, pre chýbajúcu normu sa koncept neaplikuje.
- Delikt spáchaný pri príležitosti výkonu činnosti pre principála má byť pričítaný principálovi z dôvodu, že jeho činnosť pre poškodeného vyvolala potrebu otvorenia bezpečnostnej sféry poškodeného.
- Za výnimočných okolností môže byť spoločné deliktuálne konanie oboch označené za účastníctvo na delikte.

B. SPOLOČNÁ ZODPOVEDNOSŤ A REGRESNÉ NÁROKY

Nejasná je povaha spoločnej deliktualnej zodpovednosti principála a pomocníka (príklad 2 variant a); priama zodpovednosť pomocníka z dôvodu excesu a zodpovednosť principála ako prevádzkovateľa motorového vozidla podľa § 427 OZ; účasť na delikte a podobne). Podľa § 438 ods. 1 OZ „Ak škodu spôsobí viac škodcov, zodpovedajú za ňu spoločne a nerozdielne.“ Kľúčovým je výklad „spôsobenia“ škody.

PRÁVNÁ ARGUMENTÁCIA

- Spôsobenie škody je potrebné vnímať vo faktickom zmysle spôsobenia škodlivého následku. Ak bola principálovi škoda pričítaná, škodu nespôsobil v zmysle § 438 OZ. Výsledkom je delená zodpovednosť.
- Delená zodpovednosť vylučuje vzájomný regres medzi viacerými zodpovednými. Principál si môže uplatniť regresný nárok podľa § 440 OZ, ak pomocník škodu zaviniť.
- Spôsobenie škody je potrebné vnímať široko a zahrnúť aj tie prípady, v ktorých viacerí škodcovia za škodu zodpovedajú z rôznych právnych titulov, vrátane pričítania škody podľa § 420 ods. 2 OZ. Výsledkom je solidárna zodpovednosť.
- Solidárna zodpovednosť vedie k vzájomnému vyporiadaniu podľa miery účasti na spôsobenej škode.

Otáznym je tiež aplikácia pracovnoprávneho obmedzenia rozsahu škody vo vzťahu k zodpovednému – zamestnancovi aj mimo vzťahu zamestnanec - zamestnávateľ, prípadne ak nárok na náhradu škody zamestnávateľa zo zákona prechádza na poisťovateľa.

VÝBER Z LITERATÚRY

Vo vzťahu k podmienkam § 420 ods. 2 OZ:

- Csach, K. In Profesijná zodpovednosť, Košice, 2011, s. 151 – 156. Dostupné online: https://www.upjs.sk/public/media/1084/Zbornik_27.pdf
- Melzer, F. Odpovědnost za pomocníka podle § 2914 českého Občanského zákoníku. In Societas et Iurisprudentia, 2016, roč. 4, č. 4, s. 43 – 76. Dostupné online: <http://sei.iuridica.truni.sk/archive/2016/04/SEI-2016-04-Studies-Melzer-Filip.pdf>
- Trojčáková, V. Pričítanie škody spôsobenej pomocníkom; zodpovednosť na pomedzí porušenia zmluvnej povinnosti a deliktu. In Nevolná, Z. – Hlobíková, D. Porušenie zmluvných povinností v súkromnom práve a jeho následky. Trnava, 2018. Dostupné online: <http://publikacie.iuridica.truni.sk/wp-content/uploads/2018/07/zbornik-internet.pdf>

Vo vzťahu k účasť na delikte:

- Husovec, M. Zodpovednosť na internete podľa českého a slovenského práva. Praha, 2014, s. 52 – 61. Dostupné online: https://knihy.nic.cz/files/edice/zodpovednost_na_internete.pdf

Vo vzťahu k spoločnej zodpovednosti a regresným vzťahom:

- Csach, K. In Števček, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 1481 – 1486.
- Hlušák, M. O postihu a zavinení – poznámka k článku profesora Gábriša „Pričítateľnosť (nielen) v trestnom a občianskom práve“. Justičná revue, 2018, roč. 70, č. 8-9, s. 956 – 960.